

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับทัณฑ์จำขังตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476¹

ธนาธิปไตย สมฤทธิ์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของทัณฑ์จำขังตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาสมมูลระหว่างการปกครองบังคับบัญชาทหารและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้เป็นทหาร ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการปกครองบังคับบัญชาทหารแล้ว ยังต้องเป็นเครื่องมือในการให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลผู้เป็นทหารด้วย ปัจจุบันประเทศไทยมีทหารที่เป็นข้าราชการทหารและนักเรียนทหารซึ่งคือบุคคลที่มาเป็นทหารด้วยความสมัครใจ และทหารกองประจำการซึ่งคือบุคคลที่มาเป็นทหารด้วยหน้าที่ตามกฎหมาย³ แต่ไม่ว่าบุคคลจะเป็นทหารด้วยความสมัครใจหรือไม่ก็ตาม ย่อมต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับวินัย⁴ ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 กำหนดว่า วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร ฉะนั้นทหารทุกคนจะต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ หากผู้ใดฝ่าฝืนให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด และผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารจะต้องรับทัณฑ์ ซึ่งกำหนดไว้ 5 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ขัง และจำขัง⁵ โดยทัณฑ์จำขังเป็นทัณฑ์ที่หนักที่สุด ซึ่งมีลักษณะเป็นการขังโดยส่งไปฝากขังให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร⁶ ดังนั้น เมื่อทหารกระทำความผิดวินัยทหารย่อมต้องถูกลงทัณฑ์ทางวินัย ซึ่งผู้ค้นคว้าเห็นว่าทัณฑ์จำขังซึ่งเป็นทัณฑ์ทางวินัยสถานหนัก ยังมีความไม่เหมาะสมและขาดความชัดเจน เมื่อได้ทำการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับทัณฑ์จำขังตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก ปัญหาความรุนแรงของทัณฑ์จำขัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 9 บัญญัติว่า “... จำขัง คือขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร...” ตามบทบัญญัติดังกล่าว ทัณฑ์จำขังจึงมีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดวินัยด้วยวิธีการควบคุมตัวไว้ในเรือนจำทหาร ทำให้ทัณฑ์จำขังมีสภาพบังคับเหมือนกับโทษจำคุกซึ่งเป็นโทษทางอาญา

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับทัณฑ์จำขังตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ดันศิริ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ดันศิริ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศิริ บัวสวรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 50 (5).

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 27 วรรคห้า.

⁵ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476, มาตรา 5 มาตรา 7 และมาตรา 8.

⁶ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476, มาตรา 9.

ตามแนวคิดด้วยวินัยข้าราชการ ที่ว่าวินัยข้าราชการเป็นมาตรการควบคุมความประพฤติของข้าราชการที่ไม่ถึงกับเป็นความผิดทางอาญา⁷ โทษทางวินัยซึ่งเป็นมาตรการสำหรับผู้ฝ่าฝืนวินัยข้าราชการ จึงต้องมีสภาพบังคับไม่เสมอภาคหรือไม่ถึงกับเป็นโทษทางอาญา การที่ทัณฑ์จำขังมีสภาพบังคับเหมือนกับโทษจำคุกอันเป็นโทษทางอาญา แต่กลับถูกกำหนดให้เป็นโทษทางวินัยทหาร จึงเป็นการกำหนดโทษทางวินัยที่มีความรุนแรงเสมอภาคกับโทษทางอาญา

อีกทั้ง ตามแนวคิดด้วยโทษทางวินัย ที่ว่าโทษทางวินัยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อย้ำเตือนให้ผู้กระทำความผิดระลึกถึงหน้าที่ของตนและระมัดระวังไม่ให้กระทำความผิดวินัยซ้ำอีก⁸ โดยไม่ได้เป็นการลงโทษเพื่อตอบโต้หรือตอบแทนการกระทำผิดเหมือนอย่างโทษทางอาญา⁹ การที่ทัณฑ์จำขังถูกกำหนดให้เป็นโทษทางวินัยทหาร แต่กลับมีสภาพบังคับเหมือนกับโทษจำคุกซึ่งเป็นโทษทางอาญา ทำให้ทัณฑ์จำขังนอกจากจะมีวัตถุประสงค์เป็นการย้ำเตือนผู้กระทำความผิดให้ระลึกถึงหน้าที่ของตนและระวังตนไม่ให้กระทำความผิดวินัยซ้ำอีกอย่างโทษทางวินัยแล้ว ทัณฑ์จำขังยังมีลักษณะเป็นการตอบโต้หรือตอบแทนการกระทำผิดอย่างโทษทางอาญาอีกด้วย

ด้วยเหตุผลทั้งสองประการข้างต้น ทัณฑ์จำขังจึงเป็นโทษที่ไม่เหมาะสม โดยมีความรุนแรงเกินกว่ากรณีความผิดทางวินัย ไม่สอดคล้องกับแนวคิดด้วยวินัยข้าราชการ อีกทั้ง ยังเป็นโทษที่ให้ผลลัพธ์เกินกว่าวัตถุประสงค์หลักของโทษทางวินัย ไม่สอดคล้องกับแนวคิดด้วยโทษทางวินัย อีกด้วย

ประการที่สอง ปัญหาลักษณะการกระทำความผิดวินัยที่ต้องรับทัณฑ์จำขัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 5 บัญญัติว่า “วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด ตัวอย่างการกระทำความผิดวินัยทหารมีดังต่อไปนี้ (1) คือ ขัดขึ้น หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน (2) ไม่รักษาการระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย (3) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร (4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร (5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่ต่อหน้าที่ราชการ (6) กล่าวคำเท็จ (7) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร (8) ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำความผิดตามโทษานุโทษ และ (9) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกริยา” และมาตรา 7 บัญญัติว่า “ทหารผู้ใดกระทำความผิดต่อวินัยทหารจักต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏในหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ...” และมาตรา 8 บัญญัติว่า “ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารดังกล่าวไว้ในหมวด 2 นั้น ให้มีกำหนดเป็น 5 สถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ทัณฑ์กรรม (3) กัก (4) ขัง (5) จำขัง”

⁷ นิติกร ชัยวิเศษ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายวินัยข้าราชการ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566), หน้า 19.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 44.

⁹ พัฒนพงศ์ อมรวัฒน์, หลักกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ข้าราชการกับการดำเนินการทางวินัย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2567), หน้า 54.

ตามบทบัญญัติดังกล่าว การกระทำลักษณะใดจะเป็นความผิดวินัยทหารที่ต้องรับทัณฑ์จำขัง ไม่มีการกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ทำให้การกระทำผิดวินัยทหารทุกลักษณะตกอยู่ภายใต้ขอบเขตของทัณฑ์จำขัง

ตามแนวคิดที่ว่าด้วยความผิดทางวินัย แบ่งระบบการกำหนดความผิดทางวินัยได้ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบการบัญญัติความผิดทางวินัยไว้โดยอ้อม ซึ่งจะไม่มีการกำหนดลักษณะการกระทำความผิดและโทษทางวินัยไว้ล่วงหน้า โดยจะกำหนดเพียงว่าความผิดทางวินัยคือการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อหน้าที่ของข้าราชการ และการกระทำนั้นนำไปสู่การลงโทษทางวินัย กับระบบการบัญญัติความผิดทางวินัยไว้โดยตรง ซึ่งจะมีการกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดเป็นฐานต่าง ๆ และกำหนดโทษทางวินัยไว้อย่างชัดเจน¹⁰ การที่กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารกำหนดเพียงความหมายของความผิดวินัยทหารเอาไว้ ซึ่งคือการกระทำฝ่าฝืนวินัยซึ่งทหารต้องรักษาโดยเคร่งครัด โดยผู้กระทำความผิดวินัยทหารจะต้องรับทัณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการกำหนดลักษณะของการกระทำที่บกพร่องของข้าราชการ ซึ่งจะนำไปสู่การลงโทษทางวินัยไว้อย่างกว้าง ๆ โดยไม่มีการกำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดและโทษทางวินัยไว้อย่างชัดเจน และถึงแม้ในมาตรา 5 จะได้บัญญัติตัวอย่างการกระทำความผิดวินัยทหารไว้ 9 ข้อก็ตาม แต่ก็ไม่ได้มีการกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดแต่ละข้อเอาไว้เป็นฐานความผิดโดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีลักษณะของระบบการบัญญัติความผิดทางวินัยไว้โดยอ้อม ซึ่งเป็นระบบกำหนดความผิดและโทษทางวินัยที่ไม่มีความชัดเจน

อีกทั้ง พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการแบ่งแยกประเภทความผิดทางวินัยไว้อีกด้วย กล่าวคือ กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารไม่ได้อาศัยความเสียหายต่อทางราชการเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความผิดวินัยทหาร ทำให้ไม่มีการแยกประเภทความผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งสมควรต้องรับทัณฑ์สถานหนัก กับความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงซึ่งสมควรรับทัณฑ์เพียงสถานเบาออกจากกัน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ทัณฑ์ทุกสถานไม่ว่าสถานเบาหรือสถานหนักเป็นโทษสำหรับความผิดวินัยทหารทุกลักษณะโดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ที่จะพิจารณา และทำให้ทัณฑ์จำขังซึ่งเป็นทัณฑ์ที่มีความรุนแรง อาจถูกนำไปใช้กับความผิดวินัยทหารซึ่งเป็นความผิดเล็กน้อย หากผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ใช้ดุลพินิจอย่างไม่เหมาะสม

ด้วยเหตุผลทั้งสองประการข้างต้น เมื่อการกำหนดความผิดและโทษทางวินัยทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีความชัดเจน จึงส่งผลให้ลักษณะการกระทำผิดทางวินัยที่ต้องรับทัณฑ์จำขังตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารขาดความชัดเจนไปด้วย

ประการที่สาม ปัญหาอำนาจของผู้ลงทัณฑ์จำขัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 10 บัญญัติว่า “ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดได้นั้น คือ (1) ผู้บังคับบัญชา ... ในการที่จะลงทัณฑ์นั้น ให้กระทำได้แต่เฉพาะตามกำหนดในตารางกำหนดทัณฑ์ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ...” ตามบทบัญญัติดังกล่าว ผู้บังคับบัญชาจึงมีอำนาจลงทัณฑ์ได้ทุกสถานตามที่กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารกำหนดไว้ ซึ่งรวมถึงทัณฑ์จำขังซึ่งมีลักษณะเหมือนโทษจำคุกซึ่งเป็นโทษทางอาญาด้วย

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 44-46.

ตามแนวคิดด้วยโทษทางวินัย ความแตกต่างระหว่างโทษทางวินัยกับโทษทางอาญา คือ โทษทางวินัยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยจะใช้กับข้าราชการเท่านั้น จึงเป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชา ส่วนโทษทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยจะใช้บังคับกับทุกคนในสังคมจึงเป็นอำนาจศาล¹¹ ซึ่งหากพิจารณาทัณฑ์จำขังในเชิงรูปแบบของกฎหมาย ทัณฑ์จำขังย่อมเป็นโทษทางวินัยซึ่งต้องเป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชา เนื่องจากทัณฑ์จำขังถูกกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารและใช้บังคับกับทหารเท่านั้น แต่หากพิจารณาทัณฑ์จำขังในเชิงเนื้อหาของกฎหมายแล้ว เมื่อทัณฑ์จำขังมีสภาพบังคับเหมือนกับโทษจำคุก จึงทำให้ทัณฑ์จำขังมีลักษณะเหมือนโทษทางอาญาซึ่งควรเป็นอำนาจของศาลมากกว่าจะเป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชา การที่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 กำหนดอำนาจลงทัณฑ์จำขังให้เป็นของผู้บังคับบัญชา จึงเสมือนการกำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจพิพากษาลงโทษจำคุกทหารผู้ได้บังคับบัญชาได้โดยไม่ต้องส่งตัวฟ้องศาล อันเป็นอำนาจที่เกินจำเป็นสำหรับใช้ในการควบคุมทหารให้ปฏิบัติตามภารกิจให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดังนั้น อำนาจของผู้ลงทัณฑ์จำขังตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารจึงเป็นอำนาจที่มากเกินไปไม่สอดคล้องกับแนวคิดด้วยโทษทางวินัย

ประการที่สี่ ปัญหาการกำหนดผู้รับทัณฑ์จำขัง ตามตารางกำหนดทัณฑ์ทั่วยุทธราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 กำหนดผู้รับทัณฑ์จำขังไว้เฉพาะผู้รับทัณฑ์ชั้น ช. คือ ผู้บังคับหมู่และนายตอ กับผู้รับทัณฑ์ชั้น ฉ. คือ นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารประทวน และลูกแถวเท่านั้น จึงไม่อาจลงทัณฑ์จำขังต่อผู้รับทัณฑ์ชั้นอื่นนอกจากที่กำหนดนี้ได้ เช่น ผู้รับทัณฑ์ชั้น จ. คือ ผู้บังคับกองร้อย หรือผู้รับทัณฑ์ชั้น ฉ. คือ ผู้บังคับหมวด และผู้รับทัณฑ์ชั้น ช. คือ นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะเป็นนายทหารสัญญาบัตร เป็นต้น

ตามหลักความเสมอภาค ที่ว่ารัฐต้องปฏิบัติอย่างเดียวกันต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญ และต้องปฏิบัติแตกต่างกันต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน หากปฏิบัติไม่เป็นไปตามหลักการข้างต้นนี้ ย่อมเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล และย่อมเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาค¹² ด้วยทหารถือเป็นกลุ่มบุคคลประเภทหนึ่งซึ่งมีสิทธิและเสรีภาพเหมือนกับบุคคลทั่วไป เพียงแต่สิทธิและเสรีภาพนั้น อาจถูกจำกัดลงได้โดยกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับวินัย¹³ ด้วยเหตุนี้หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับวินัย ทหารจึงมีสิทธิและเสรีภาพน้อยกว่าบุคคลโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม สำหรับทหารด้วยกันเองต้องถือว่าเป็นบุคคลประเภทเดียวกันที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกัน ดังนั้น รัฐจึงต้องปฏิบัติอย่างเดียวกันต่อทหารทุกคน การที่ตารางกำหนดทัณฑ์ทั่วยุทธราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

¹¹ พัฒน์พงษ์ อมรวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 54-55.

¹² วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566), หน้า 52.

¹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 27 วรรคห้า.

กำหนดให้ลงทัณฑ์จำขังได้เฉพาะผู้บังคับหมู่ นายตอน นักเรียนนายสิบทหาร และพลทหาร เท่านั้น ไม่สามารถลงทัณฑ์จำขังนายทหารชั้นสัญญาบัตรและนักเรียนนายร้อยได้ เป็นการกำหนดผู้รับทัณฑ์โดยอาศัยชั้นยศเป็นเกณฑ์ ด้วยเหตุผลในการปกครองบังคับบัญชาเป็นหลัก โดยละเลยลักษณะการกระทำผิด หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดกล่าว เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้ในกรณีที่นายทหารสัญญาบัตรได้กระทำความผิดวินัยขึ้น และการกระทำความผิดดังกล่าวสมควรได้รับทัณฑ์หนักกว่าทัณฑ์จำขัง แต่ไม่ถึงขั้นต้องปลดออกจากประจำการ หรือในกรณีที่นายทหารสัญญาบัตรร่วมกระทำความผิดกับนายทหารประทวน และการกระทำความผิดดังกล่าวสมควรต้องรับทัณฑ์จำขัง ทั้งสองกรณีย่อมไม่สามารถลงทัณฑ์จำขังแก่นายทหารสัญญาบัตรได้ และในกรณีหลังจะลงทัณฑ์จำขังได้ก็แต่นายทหารประทวนที่ร่วมกระทำความผิดเท่านั้น ทั้งที่เป็นการร่วมกระทำความผิดวินัยของบุคคลหลายคนซึ่งเป็นทหารเหมือนกันแต่ต่างกันเพียงระดับชั้นยศ อันเป็นลักษณะของการปฏิบัติแตกต่างกันต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกัน ดังนั้น จึงทำให้การกำหนดผู้รับทัณฑ์จำขังตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารมีความไม่เสมอภาคระหว่างนายทหารสัญญาบัตรกับนายทหารประทวน ไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาค

ดังนั้น เพื่อให้ทัณฑ์จำขังตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีความเหมาะสมให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาคแก่ทหารทุกนาย ผู้ค้นคว้าจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาความรุนแรงของทัณฑ์จำขัง ผู้ค้นคว้าเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของทัณฑ์จำขัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 9 โดยกำหนดให้ทัณฑ์จำขังใช้กับความผิดวินัยทหารที่มีลักษณะเป็นความผิดอาญาาร่วมด้วย เฉพาะความผิดอาญาทหารเกี่ยวกับวินัยที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ จึงให้ลงทัณฑ์แทนการส่งตัวฟ้องต่อศาลทหาร ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8 และมาตรา 9 เท่านั้น ซึ่งจะเป็นการยกเลิกทัณฑ์จำขังจากความผิดวินัยทหารที่ไม่มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาาร่วมด้วยหรือความผิดวินัยทหารโดยแท้ ส่งผลให้ทัณฑ์จำขังซึ่งเป็นโทษที่ความรุนแรงและไม่เหมาะสมกับความผิดทางวินัย ถูกกำหนดให้มีความเหมาะสมกับลักษณะความร้ายแรงของความผิด โดยผู้ค้นคว้าขอเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 9 จากเดิมที่บัญญัติว่า

มาตรา 9 “... จำขัง คือ ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร...”

โดยบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมใหม่เป็น

มาตรา 9 “... จำขัง คือ ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร โดยให้ใช้เฉพาะสำหรับการกระทำความผิดอาญาทหารที่ให้อือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหาร ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8 และมาตรา 9 ...”

2. ปัญหาลักษณะการกระทำความผิดวินัยที่ต้องรับทัณฑ์จำขัง ผู้ค้นคว้าเห็นว่าเมื่อได้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 9 ให้ทัณฑ์จำขังใช้ได้เฉพาะกับการกระทำความผิดอาญาทหารที่ให้อือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหาร ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8 และมาตรา 9

ตามข้อเสนอแนะข้างต้นแล้ว จะทำให้ลักษณะการกระทำผิดวินัยที่ต้องรับทัณฑ์จำขังต้องมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับวินัยทหาร 21 ฐานความผิด ตามมาตรา 8 กับความผิดหลุโทษและความผิดที่เปรียบเทียบได้ ตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร ซึ่งผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญเท่า นั้น อันส่งผลให้ลักษณะการกระทำผิดวินัยที่ต้องรับทัณฑ์จำขังมีขอบเขตที่จำกัดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยจะไม่ใช้ลักษณะอย่างกว้างตามเดิมที่การกระทำผิดวินัยทหารทุกลักษณะจะอยู่ในขอบเขตที่อาจถูกลงทัณฑ์จำขังได้ ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 5 มาตรา 7 และมาตรา 8 ด้วยเหตุนี้ เมื่อการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 9 ตามข้อเสนอแนะต่อปัญหาประการแรกสามารถแก้ไขปัญหาประการที่สองนี้ได้ด้วยแล้ว ผู้ค้นคว้าจึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5 มาตรา 7 และมาตรา 8 อีก

3. ปัญหาอำนาจของผู้ลงทัณฑ์จำขัง ผู้ค้นคว้าเห็นว่า เมื่อได้ทำการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 9 ให้ทัณฑ์จำขังใช้ได้เฉพาะกับการกระทำความผิดอาญาทหารที่ให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหาร ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8 และมาตรา 9 ตามข้อเสนอแนะต่อปัญหาประการแรกแล้ว จะทำให้อำนาจลงทัณฑ์จำขังของผู้บังคับบัญชา ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 10 ต้องถูกตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง โดยผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร ตามวิธีการที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8 โดยก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะมีคำสั่งลงทัณฑ์จำขังผู้กระทำความผิดแทนการส่งตัวฟ้องต่อศาลทหาร หากผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการเห็นควรให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดดังกล่าวไปดำเนินคดีในศาลทหาร ก็ต้องเป็นไปตามนั้น ส่งผลให้อำนาจลงทัณฑ์จำขังของผู้บังคับบัญชาไม่ใช่อำนาจที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาดโดยไม่มีการตรวจสอบอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้ เมื่อการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 9 ตามข้อเสนอแนะต่อปัญหาประการแรก สามารถแก้ไขปัญหาประการที่สามนี้ได้ด้วยเช่นกัน ผู้ค้นคว้าจึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 10 อีก

4. ปัญหาการกำหนดผู้รับทัณฑ์จำขัง ผู้ค้นคว้าเห็นควรให้มีการยกเลิกการกำหนดขอบเขตอำนาจผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์จำขังออกจากตารางกำหนดทัณฑ์แนบท้ายพระราชบัญญัติ เพื่อกำหนดขอบเขตผู้รับทัณฑ์จำขังเสียใหม่ โดยการกำหนดให้ผู้รับทัณฑ์ทุกชั้นตามตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ให้เป็นผู้รับทัณฑ์จำขัง ส่งผลให้นายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวน ทหารกองประจำการ และนักเรียนทหาร อยู่ในบังคับของทัณฑ์อย่างเดียวกัน อันเป็นการกำหนดผู้รับทัณฑ์จำขังให้เสมอภาคกัน โดยผู้ค้นคว้าขอเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 10 จากเดิมที่บัญญัติว่า

มาตรา 10 “ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดได้นั้น คือ

(1) ผู้บังคับบัญชา หรือ

(2) ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อ

กระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ กำหนด

ในการที่จะลงทัณฑ์นั้น ให้กระทำได้แต่เฉพาะตามที่กำหนดในตารางกำหนดทัณฑ์ท้ายพระราชบัญญัตินี้

ส่วนผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นใดจะมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชาชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใดให้ถือเกณฑ์เทียบ ดังต่อไปนี้”

โดยบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมใหม่เป็น

มาตรา 10 “ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดได้นั้น คือ

(1) ผู้บังคับบัญชา หรือ

(2) ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อ

กระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ กำหนด

ในการจะลงทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก และขัง ให้กระทำได้แต่เฉพาะตามที่กำหนดในตารางกำหนดทัณฑ์ท้ายพระราชบัญญัตินี้

ส่วนการจะลงทัณฑ์จำขังนั้น ให้กระทำได้ไม่เกินหกเดือน โดยให้ผู้ลงทัณฑ์ชั้น 3 มีอำนาจลงทัณฑ์ผู้รับทัณฑ์ชั้น ข. ช. ณ. ผู้ลงทัณฑ์ชั้น 2 มีอำนาจลงทัณฑ์ผู้รับทัณฑ์ชั้น ง. จ. ฉ. ช. ณ. และผู้ลงทัณฑ์ชั้น 1 มีอำนาจลงทัณฑ์ผู้รับทัณฑ์ทุกชั้น

สำหรับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นใดจะมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชาชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใดให้ถือเกณฑ์เทียบ ดังต่อไปนี้”

เอกสารอ้างอิง

นิติกร ชัยวิเศษ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายวินัยข้าราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566.

พัฒน์พงศ์ อมรวัฒน์. หลักกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ข้าราชการกับการดำเนินการทางวินัย. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2567.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566.